

A tájkarakter alapú tájosztályozás nemzetközi gyakorlata

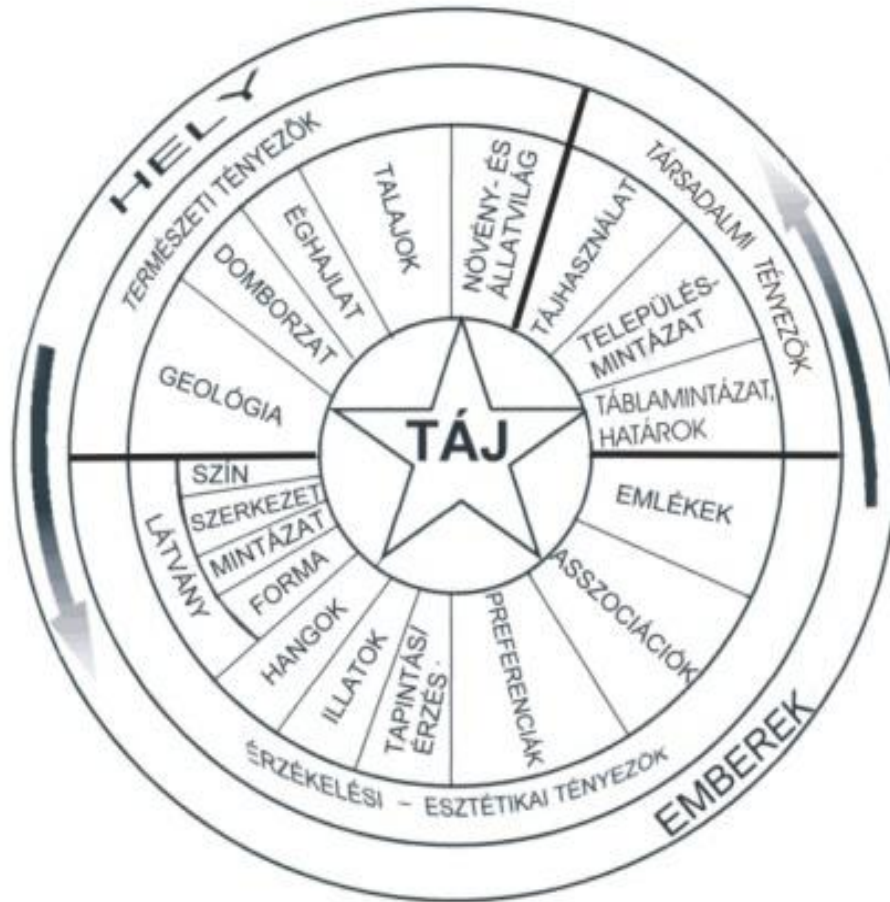

Dr. Konkoly-Gyuró Éva
egyetemi tanár

Nyugat-magyarországi Egyetem

MŰHELYSOROZAT A TÁJVÉDELMI KORMÁNYRENDELET SZAKMAI ELŐKÉSZÍTÉSÉRŐL
V. Tájjelleg-védelem, a tájkarakter alapú tájosztályozási rendszer, tájkarakter alapú véleményezési és hatósági munka.
FM Budapest 2014. június 17.

Európai Táj Egyezmény

Forrás: Swanwick 2002. Countyside Agency UK

„Táj az ember által érzékelt terület, amelynek **jellege** természeti tényezők és/vagy **emberi tevékenységek** hatása és kölcsönhatása eredményeként alakult ki.”

Nem pusztán a településen kívüli térségek, hanem a teljes földfelszín.

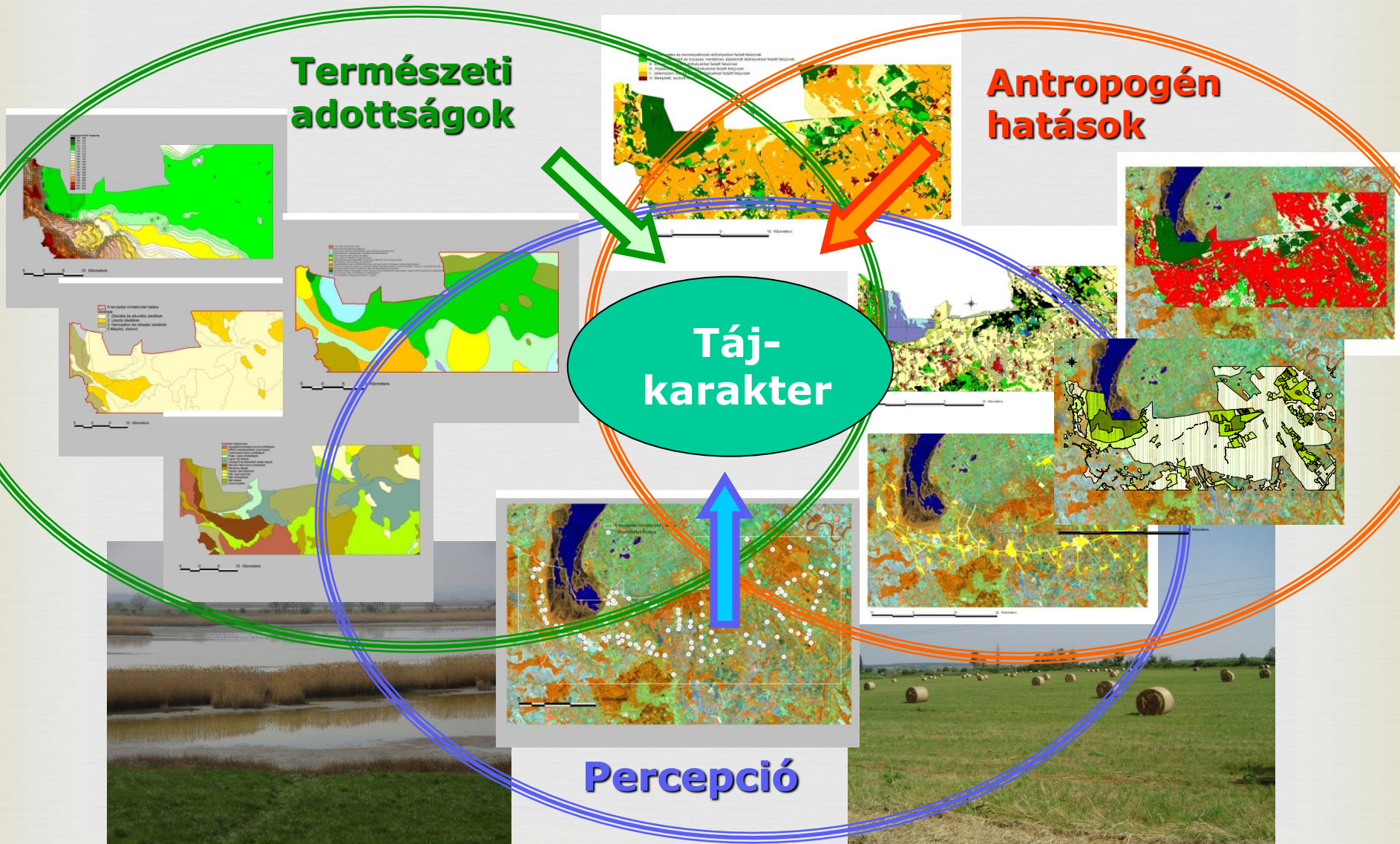
A tájkarakter/jelleg és a karakterisztikák/jellegzetességek

Karakter/jelleg: a tájalkotó elemek konzisztens együttese, amely ez egyik tájat megkülönbözteti a másiktól és nem jobbá, vagy rosszabbá teszi.

Karakterisztikák (jellegzetességek): elemek, vagy elemek kombinációja, amely a megkülönböztethető karakter kialakulásához vezet.

A tájkarakter elemzés tényezői

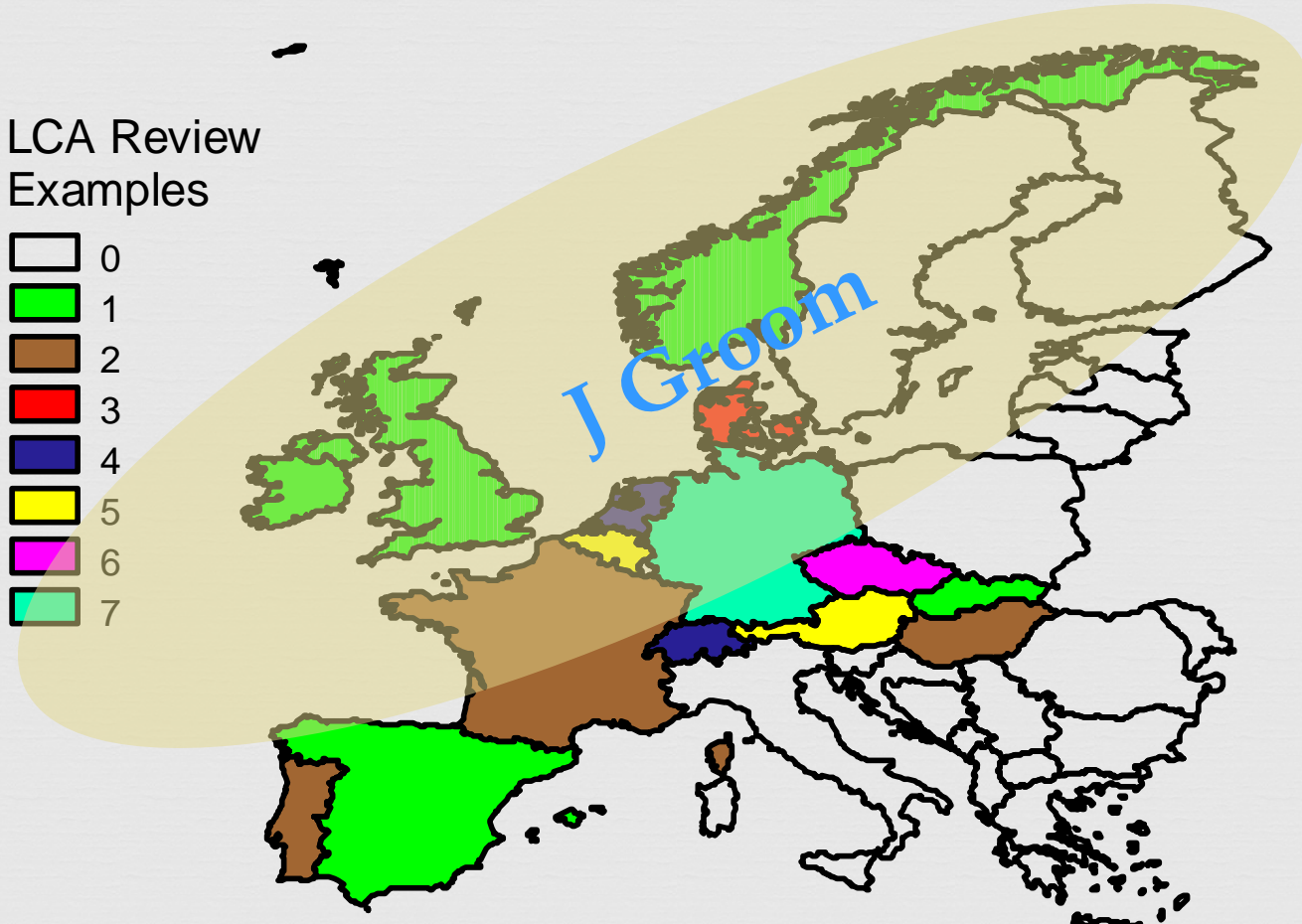

ELCAI project - EU VI Framework program (2003-2005)

49 distinct LCAs reviewed

most are national or sub-national

LCA Review
Examples

distribution reflects project partnership

EUROPE

... a multitude of landscapes

Nem pusztán a településen kívüli térségek, hanem a teljes földfelszín

EUROPE

... a multitude of landscapes

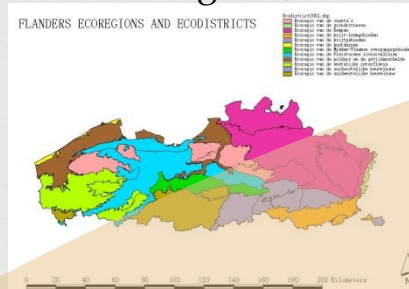
... a multitude of landscape classifications

... some examples are :

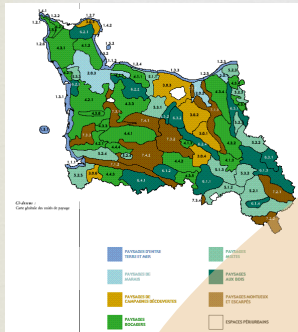
England
Countryside
Character
Areas

Flanders Ecoregions, Ecodistricts

Norwegian
Landscape
Reference
System

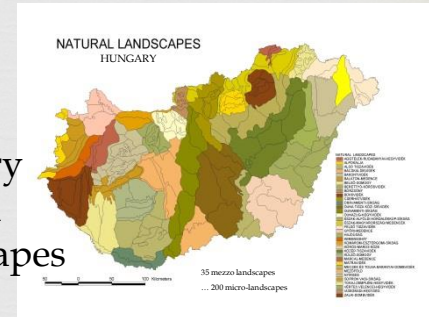
Lower Normandy
Regional
Inventory
of Landscapes

Germany

Classification
of Natural
Landscapes

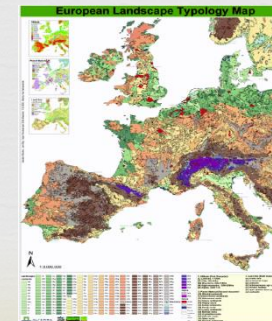
Hungary
Natural
Landscapes

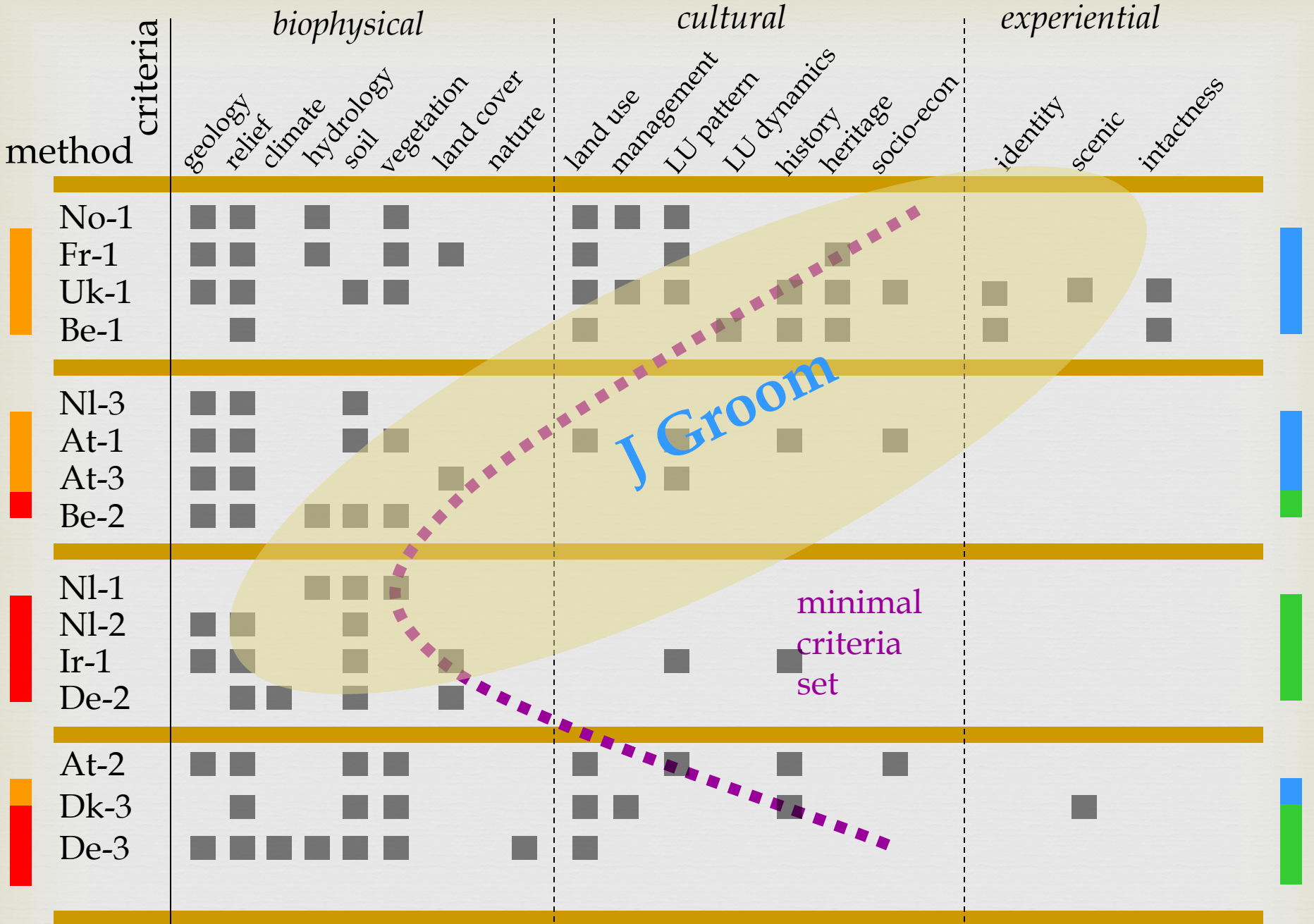
Spain - Landscapes Identification,
Characterization, Cartography

Portugal
Landscape
Identification &
Characterization

European
Landscape
Typology Map
(Alterra)

interpretation ... analysis

interactive ... automated

UK has 4 'national' systems

Haines-Young - Potschin

- ❧ England
- ❧ Scotland
- ❧ Northern Ireland
- ❧ Wales

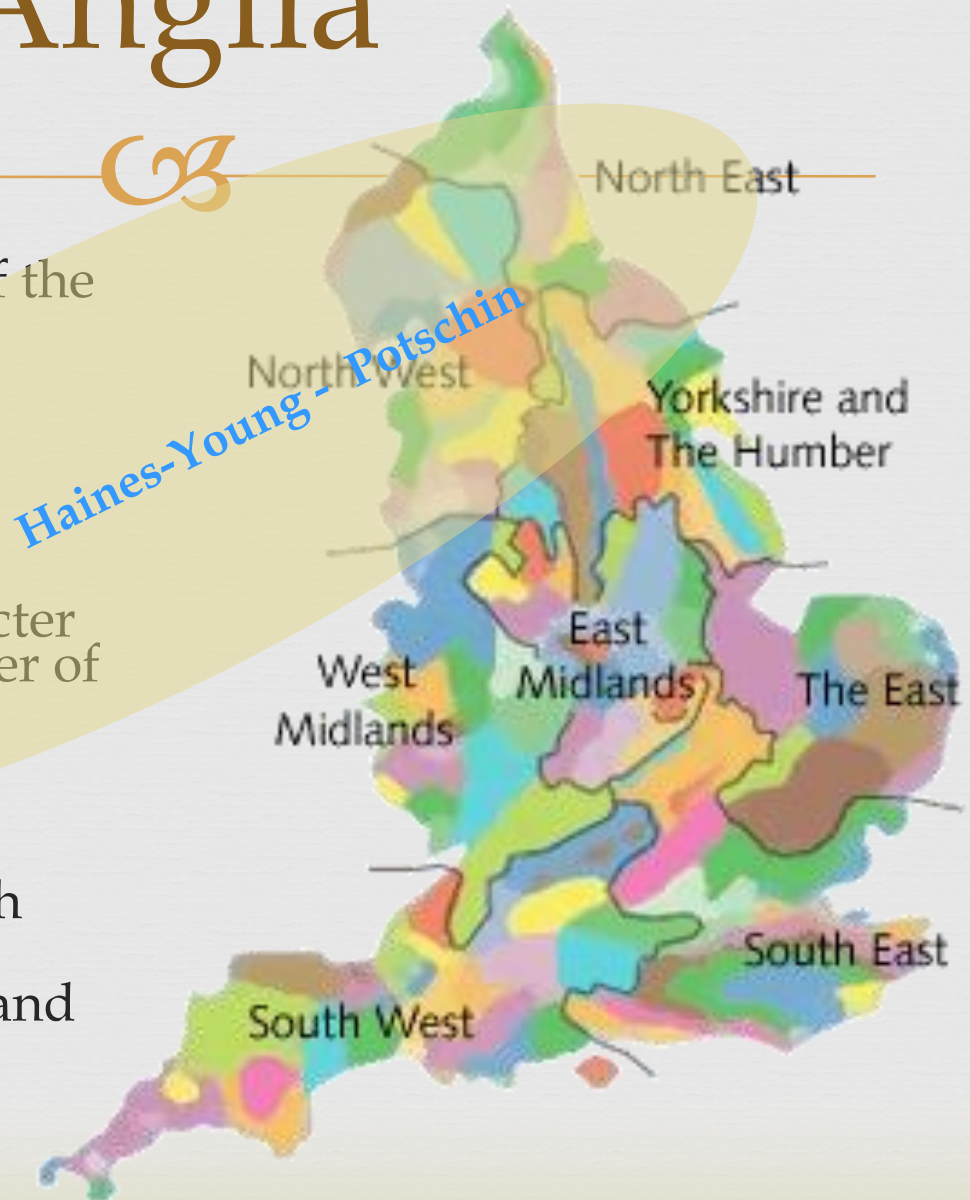
- ❧ All are 'operational' in that they are being used in policy and planning
- ❧ Show interesting differences in approach

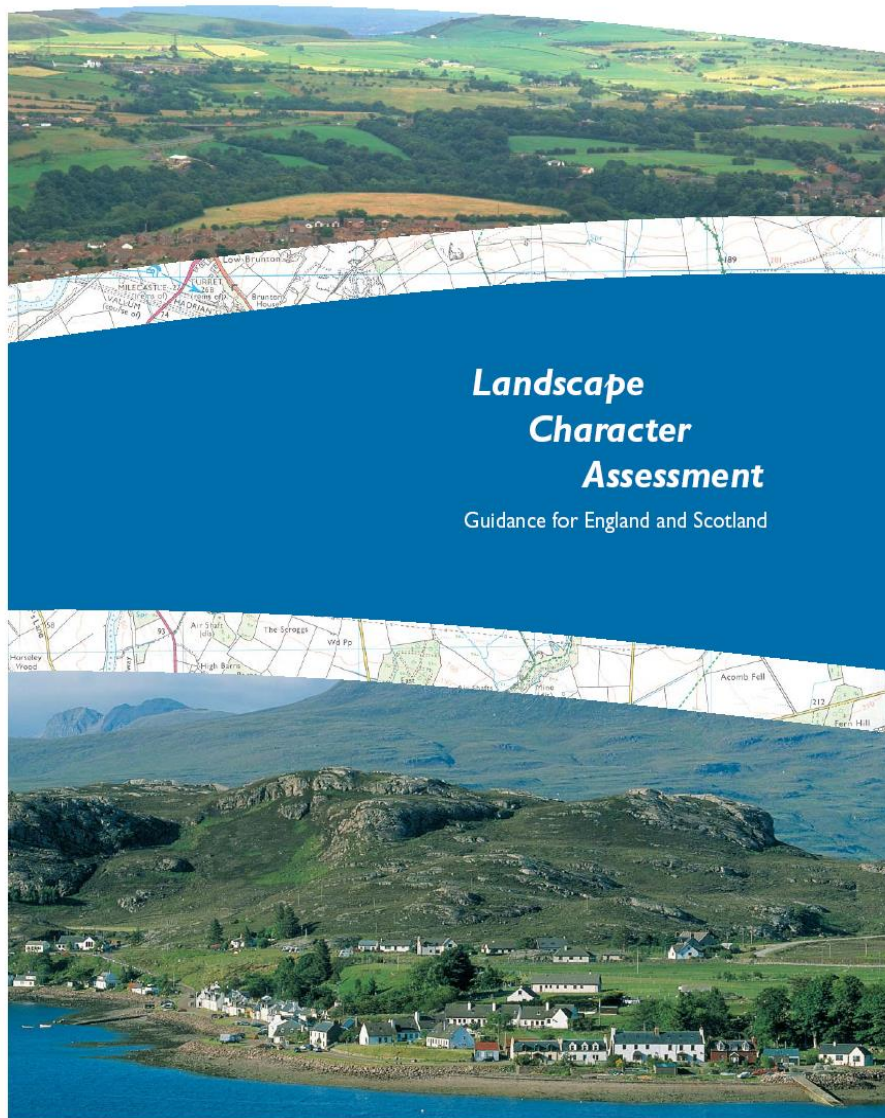
Anglia

Character Areas Initiative of the Countryside Agency has resulted in

- Definition of 159 'Countryside Character Areas' and associated descriptions.
- Creation of Local Character Assessments by a number of Local Authorities
- Development of a set of *Landscape Character Assessment Guidelines* in partnership with Scottish Natural Heritage
- A 'landscape typology' and indicator framework

A **Tájkarakter Elemzés** nem a tájat érintő változásokkal szembeni ellenállás eszköze. Sokkal inkább egy döntéstámogató eszköz, amely segít megérteni a tájalakulást.

Szerepe, hogy segítse a helyes fejlesztési döntéseket, amelyek révén az értékelt jellegzetességek nem tűnnek el a tájból, hanem a karakter erőteljesebbé válik.

Hathatós **eszköze** a fejlesztési, a rendezési és a kezelési tervezésnek.

Az elemzés négy alapelve

- ☞ a hangsúly a fő jellegzetességek adta **karakter, arculat** meghatározására helyeződjön
- ☞ megkülönböztetendő a karakter azonosítása, **leírása** és a döntés-előkészítő **értékelés**;
- ☞ a **objektívitásnak** és a **szubjektívitásnak** is helye van a folyamatban;
- ☞ a módszer alkalmazása **különböző léptékben** lehetséges.

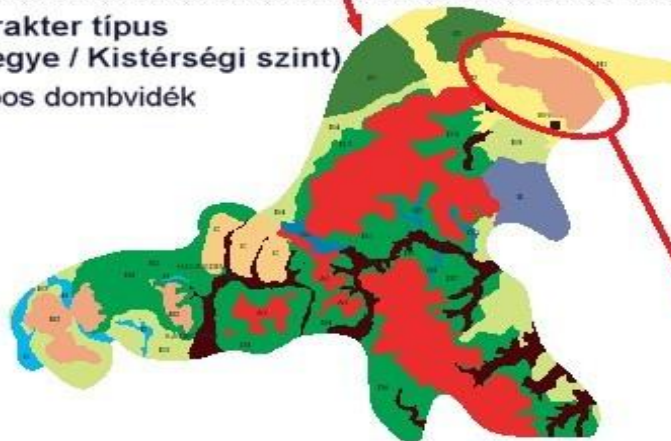

**Karakter terület
(Nemzeti/ Regionális szint)**

36. Összevont karakterterület - Dél- Penninek
(részlet Az Anglia Karaktere térképből)

**Karakter típus
(Megye / Kistérségi szint)**

Lápos dombvidék

**Karakter típusok
(Megye /Kistérségi szint)
Dél-Penninek**

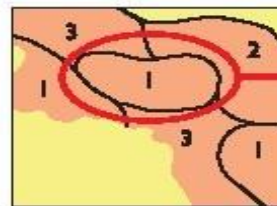
- Felláp fennsík
- Lápos dombvidék
- Fennsík körbezárt parcellákkal
- Lápperem / gyepes fennsík
- Vidéki településszegély
- Település völgyben
- Beerdősült rurális völgy
- Tág alföldi völgyek
- Nyugat-Pennine víztározó völgyek
- Domsági mezőgazdasági terület
- Városperemi mezőgazdasági terület

**Karakter terület
(Megye /Kistérségi szint)**

**Karakter típusok (Feltételezett)
(Helyi szint)**

1. Felláp tetők
2. Gyepes lépszélek
3. Komplex mozaikos lapterület

**Karakter terület
(Feltételezett)
(Helyi szint)**

A tájkarakter elemzés fő lépései

1. lépés: A vizsgálati terület és vizsgálati mélység meghatározása

Minden karakter-elemzésnek világosan meghatározott **célja** van : ettől függ a **lépték**, a **részletezettség**, a **forrásokat** nagyságrendje, az értékelés típusa azon **személyek** köre, akiket be kell vonni.

2. lépés: Előkészítő tanulmány

Ez a fázis a releváns **háttértanulmányok**, **adatok és (térképi) információk feltárását** és felhasználását célozza, amelynek során **tematikus térképsorozatok** készülnek.

3. lépés: Terepi felmérés

A Terepi adatok nagyon szigorú rendszerben gyűjtendők

- ☞ a vázlatos **területlehatárolás finomítására**, korrigálására
- ☞ a leíró munkarészhez az érzékelt **esztétikai jellemzők** azonosításához,
- ☞ a tájelemek minőségének, **állapotának** megállapításához.

Ezek a jellemző vonások az előkészítő irodai munka során nem határozhatók meg.

A hangsúly az **esztétikumon**, azaz a **percepción**, az érzékszervekkel felfogható információkon van.

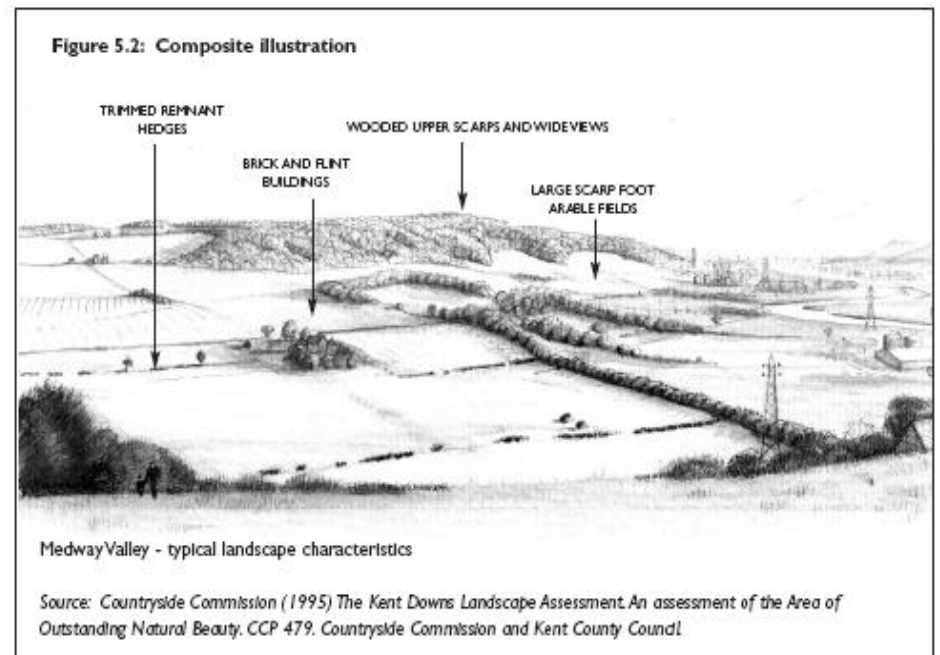
∞ A **látható/hallható kulcselemek** azonosítása

∞ A terület **esztétikai minőségének** feltárása

∞ **Objektív és szubjektív** része is van

Készítendőik:

- panorámafotók
- vázlatok

A domináns tájelemek felvételezése

pl.

☞ Felszínborítás szerkezet/ mintázat – a domborzattal összefüggésben különös tekintettel a fás vegetációra és az erdőkre, vizekre

☞ Mezőgazdasági rendszerek, földhasználat

☞ Települések, épületek

☞ Infrastruktúra - lineáris elemek

☞ Örökség

Vizuális jellemzők

- **lépték:** intim- kicsi- széles– tágas - hatalmas
- **mintázat/textúra :** random – szervezett - szabályos – lágy - erőteljes- durva
- **zártság:** szűk- zárt - nyitott - körülvevett - kitett
- **diverzitás:** uniform - egyszerű - változatos – komplex
- **formák:** vertikálisan osztott- hullámos – horizontális
- **színek:** monochrome – pasztel - színes

4. lépés: Oszályozás és leírás

5. lépés: Értékelés

A karakter-meghatározás végterméke a tájtípusok, illetve a tájkarakter területek térképe, valamint a hozzá tartozó relatív értékmentes leírás, amely legfontosabb karakterisztikákat mutatja be.

Az értékelés a céltól és a szempontrendszerrel függ

Tájvédelemben, rehabilitációban a cél:

- ☞ a táj egyedi karaktere azon pozitív vonásainak megőrzése, amely fenntarthatóságot jelez (jó környezet és emberi életminőség)
- ☞ a degradációk helyreállítása

TÁJKARAKTER TÍPUS LEHATÁROLÁS MÓDSZERE HAZAI ESETTANULMÁNY

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

Térképi és képi információk kombinációja

☞ Térinformatikai elemzésbe épített terepi/ percepcionális
felmérési eredmények

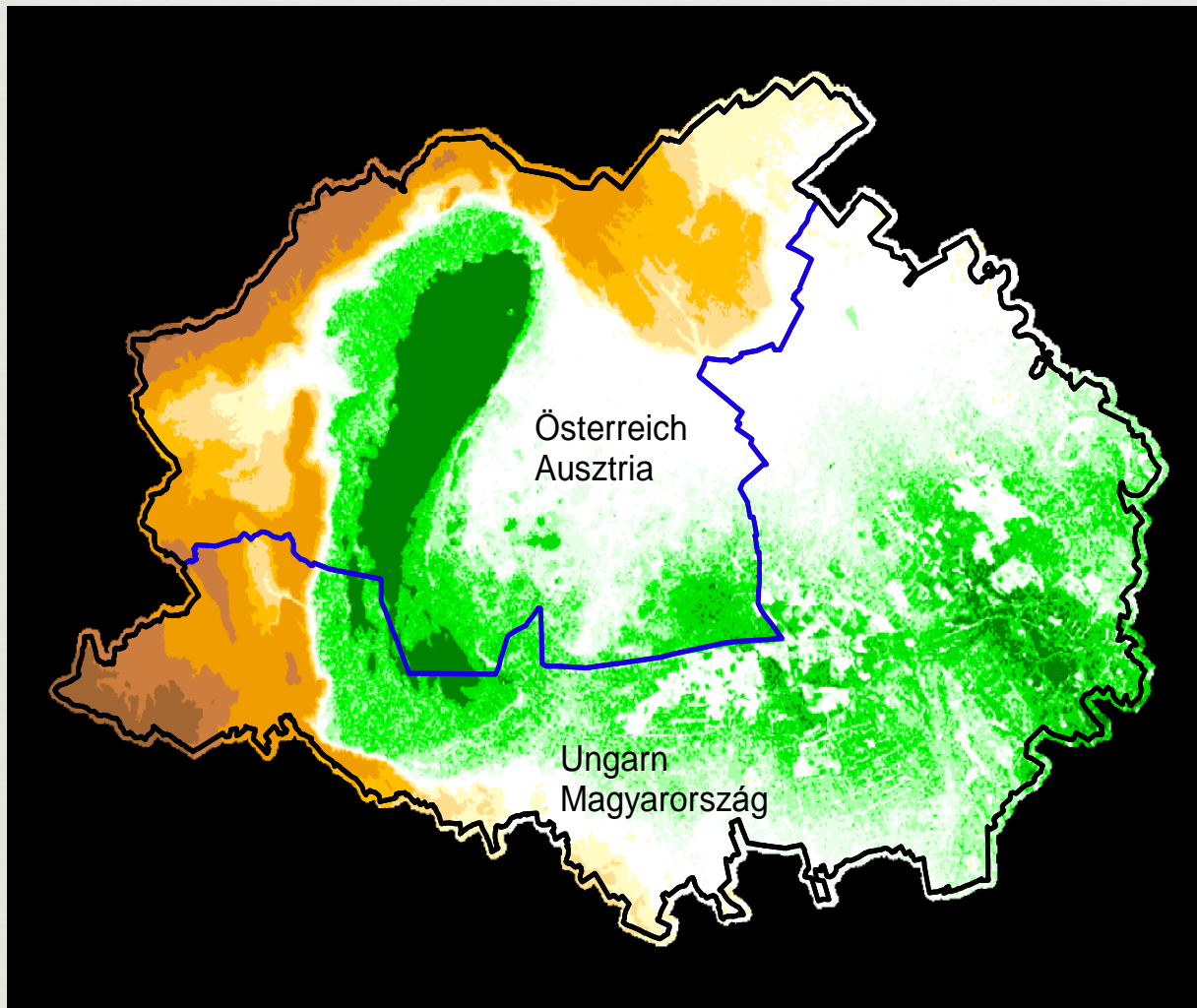
**A karaktertípusok mozaik egységek sajátos kompozitjából
állnak.**

A mozaik egységek lehatárolása 3 attribútum alapján történik:

- domborzati/geológiai formációk;
- **emberi hatás intenzitása és tájszerkezeti megjelenése;**
- **felszínborítás dominancia.**

DIGITALES FLACHENMODELL

DIGITÁLIS TEREPMODELL

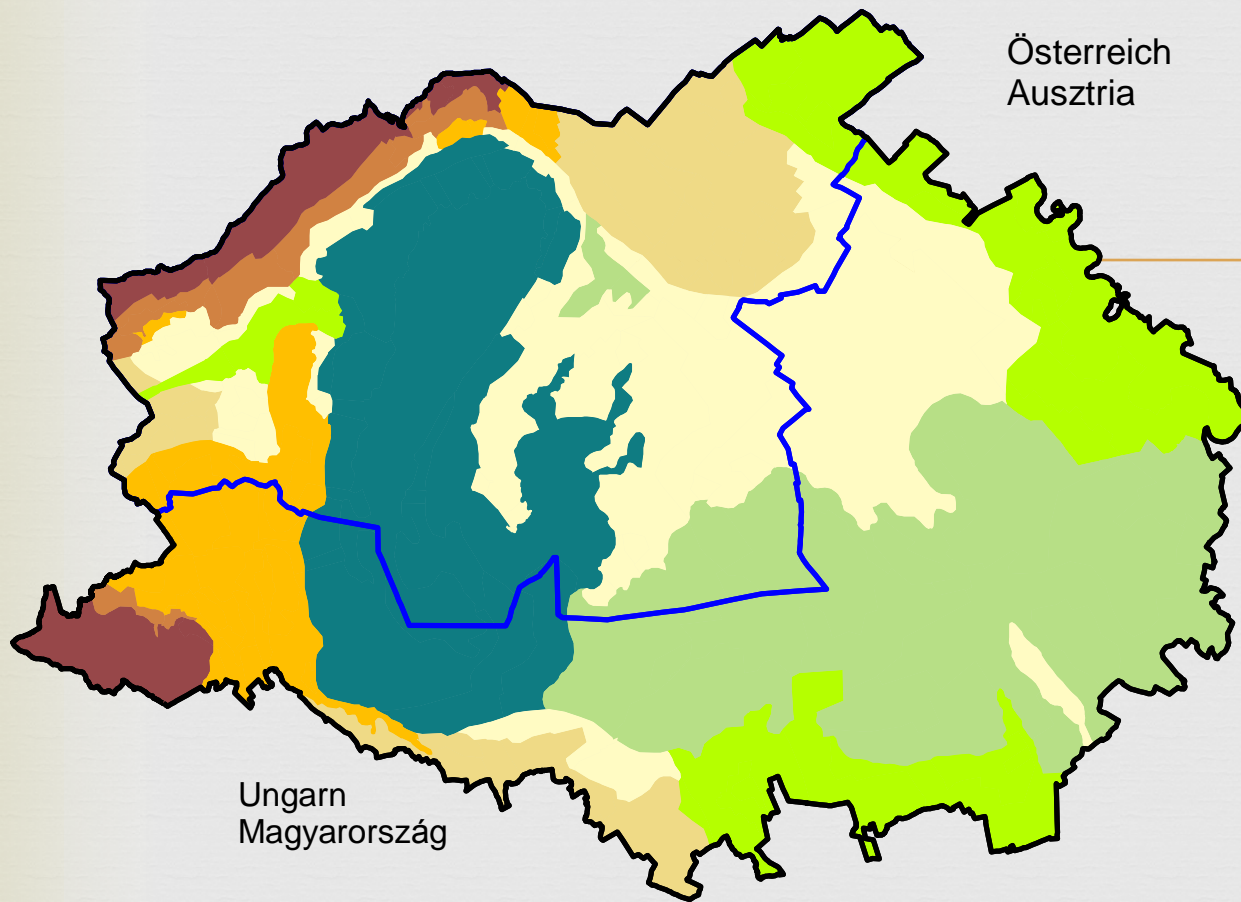

- Untersuchungsgebiet
- Vizsgálati terület
- Landesgrenze
- Országhatár

- 100 - 110
- 110 - 112
- 112 - 113
- 113 - 115
- 115 - 117
- 117 - 129
- 129 - 140
- 140 - 152
- 152 - 165
- 165 - 250
- 250 - 400
- 400 - 567
- No Data

20 0 20 Kilometers

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

RELIEFTYPEN RELIEFTÍPUS

Legende
Jelmagyarázat

- Untersuchungsgebiet
- Vizsgálati terület
- Landesgrenze
- Országhatár

- 1 Seebecken
- 2 Feuchtgebiete
- 3 Flussau
- 4 Niederterrasse
- 5 Hochterrasse
- 7 Hügelkette und hügeliges Gebiet mit kleinen Becken und Tälern
- 8 Gebirgsausläufer
- 9 Mittelgebirge

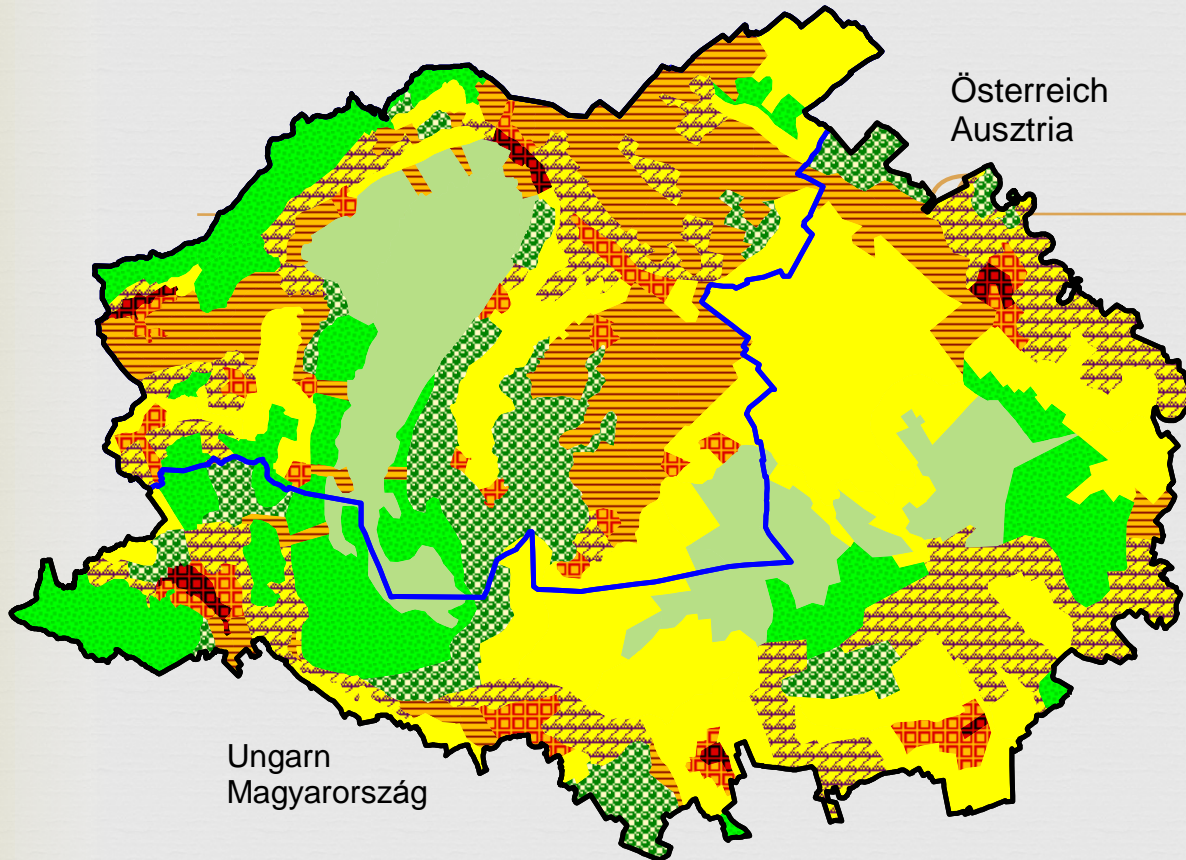
- 1 Tómedence
- 2 Lápvidék
- 3 Folyó ártér
- 4 Alacsony teraszvidék
- 5 Magas teraszvidék
- 7 Dombvonulat és dombvidék kismedencékkel és völgyekkel
- 8 Hegységek heglábi térsége
- 9 Középhegység

20 0 20 Kilometers

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

MENSCHLICHE EINFLUSS EMBERI HATÁS

Österreich
Ausztria

Ungarn
Magyarország

Legende Jelmagyarázat

- Untersuchungsgebiet
  - Vizsgálati terület
  - Landesgrenze
  - Országhatár
-
- 1 Natürlich, halbnatürlich, ohne Siedlungen
  - 2 Heterogene, extensive ländliche Gebiete
  - 3 Homogene, extensive ländliche Gebiete
  - 4 Heterogene, intensive ländliche Gebiete
  - 5 Homogene, intensive ländliche Gebiete
  - 6 Ländliche Gebiete mit deutlichem Anteil technischer Infrastruktur
  - 7 Halbstädtische, ländliche Gebiete
  - 8 Städtische Gebiete
-
- 1 Természetes, természetközeli terület, települések nélkül
  - 2 Változatos, extenzív vidéki térség
  - 3 Homogén, extenzív vidéki térség
  - 4 Változatos, intenzív vidéki térség
  - 5 Homogén, intenzív vidéki térség
  - 6 Vidéki térség jelentős technikai infrastruktúrával
  - 7 Városiasodó vidéki térség
  - 8 Városi terület

20 0 20 Kilometers

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

Österreich
Ausztria

LANDBEDECKUNGSDOMINANZ FELSZÍNBORÍTÁS DOMINANCIÁJA

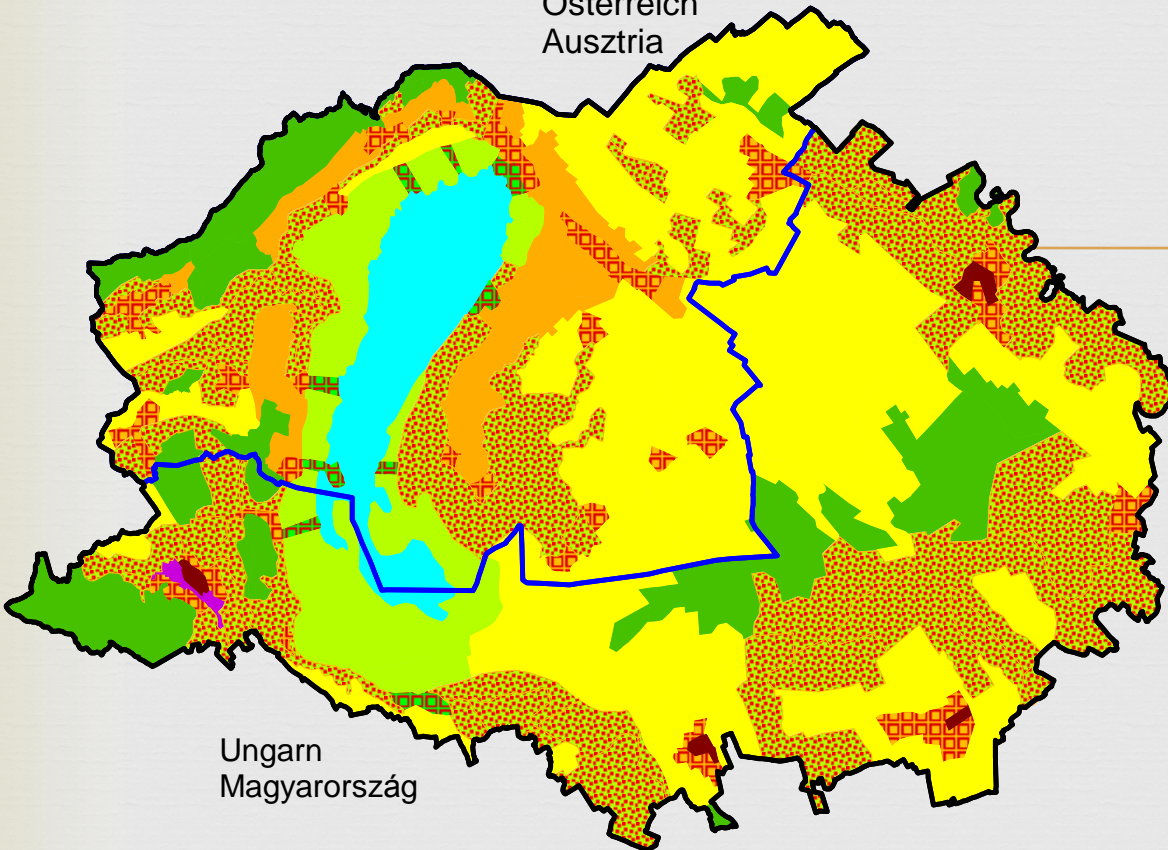
Legende
Jelmagyarázat

- Untersuchungsgebiet
- Vizsgálati terület
- Landesgrenze
- Országhatár

- 0 Abwechslungsreiche Landbedeckung
- 1 Dominante Waldbedeckung
- 2 Dominante Bedeckung dauerhafter Wasserkörper
- 3 Dominante Grünland- und Schilfbedeckung
- 4 Dominante Ackerlandbedeckung
- 5 Dominante Wein- und Obstbaubedekung
- 6 Locker bebautes Gebiet
- 7 Locker bebautes Gebiet mit hohem Anteil an Erholungsnutzung
- 8 Dicht bebautes Siedlungsgebiet
- 9 Großflächige Industrie- und Abbau-Gebiete

- 0 Változatos felszínborítás
- 1 Erdő dominancia
- 2 Állandó vízfelszín dominancia
- 3 Gyep és nádas dominancia
- 4 Szántó dominancia
- 5 Szőlő, gyümölcsös dominancia
- 6 Nyílt beépítésű településterület
- 7 Nyílt beépítésű településterület jelentős üdülési hasznosítással
- 8 Zárt beépítésű településterület
- 9 Ipari és bányaterületek

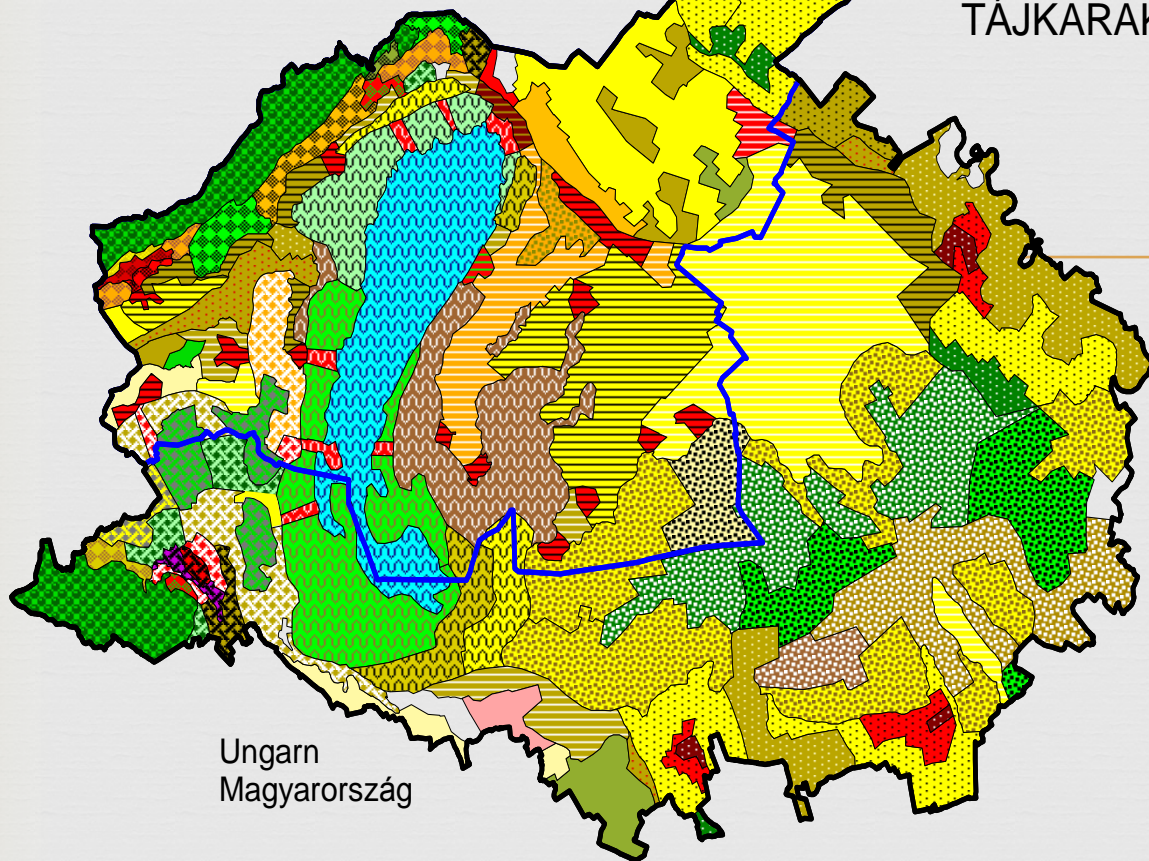
20 0 20 Kilometers

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

Österreich
Ausztria

LANDSCHAFTSCHARACTER MOSAIC TYPEN TÁJKARAKTER MOZAIK TÍPUSOK

Ungarn
Magyarország

20 0 20 Kilometers

- Untersuchungsgebiet
- Vizsgáló terület
- Landesgrenze
- Országhatár

- 113
- 120
- 123
- 132
- 133
- 154
- 167
- 210
- 220
- 231
- 234
- 240
- 245
- 254
- 311
- 320
- 340
- 360
- 354
- 355
- 364
- 370
- 365
- 376
- 388
- 440
- 460
- 454
- 464
- 455
- 466
- 476
- 477
- 486
- 511
- 520
- 540
- 545
- 554
- 564
- 564
- 570
- 576
- 711
- 720
- 740
- 760
- 754
- 755
- 776
- 786
- 788
- 789
- 811
- 820
- 840
- 845
- 855
- 876
- 877
- 886

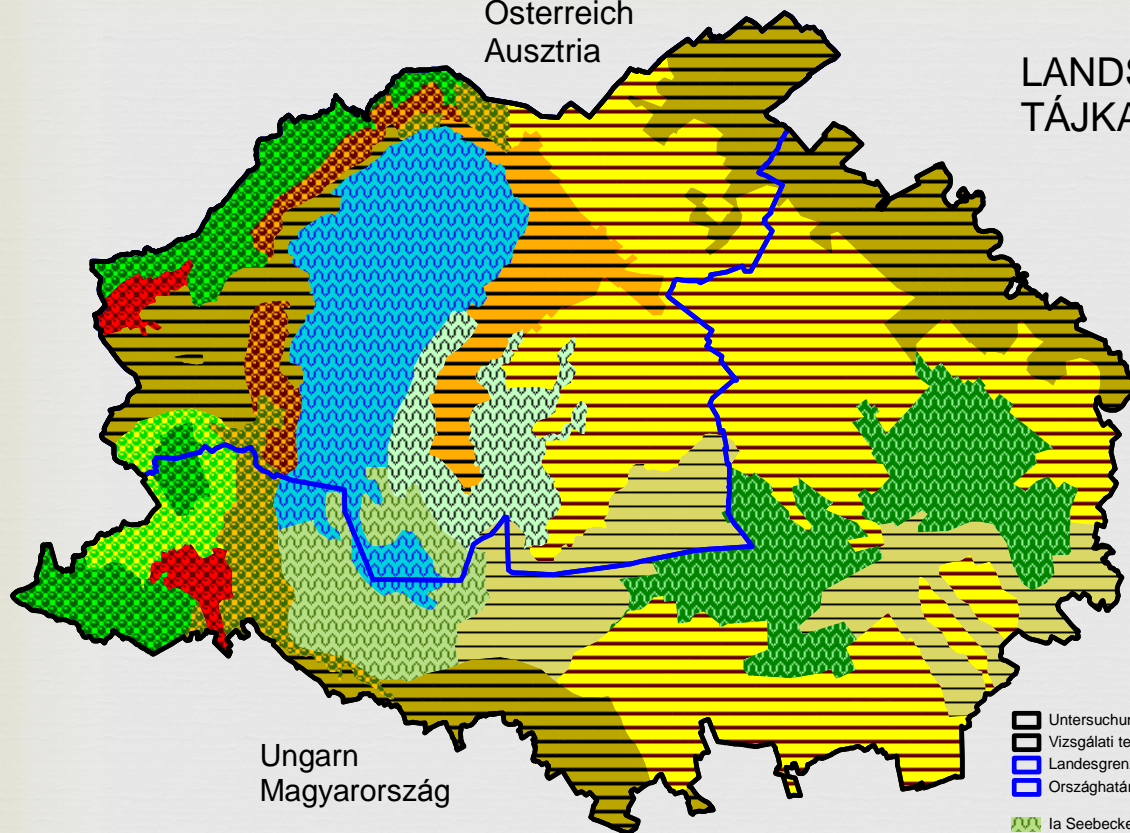

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

A három attribútum kombinációja 65 tájmozaik típust eredményezett a 2634 km²-es területen

Österreich
Ausztria

LANDSCHAFTSCHARACTER-TYPEN TÁJKARAKTERTÍPUSOK

20 0 20 Kilometers

- Untersuchungsgebiet
- Vizsgáló terület
- Landesgrenze
- Országhatár

- Ia Seebecken mit geringer Nutzungsintensität dominiert von Schilf- und Grünland
- Ib Seebecken mit unterschiedlicher Nutzungsintensität, von offenen Wasserflächen dominiert
- Ic Satellit Seebecken geringer Nutzungsintensität, mit grünlanddominierter Landbedeckung
- Id Feuchtgebietsreste geringer Landnutzungsintensität, von einem Mosaik aus Wald, Grünland und Wasserfläche dominiert
- Ila Entwässertes Feuchtgebiet und Seebecken mit geringer bis mäßiger Nutzungsintensität, Acker- und Grünlanddominanz
- Ilb Flachland mit mittlerer bis hoher Nutzungsintensität und dominanter Ackerland-Bedeckung
- Ilc Leicht gewelltes Flachland mittlerer und hoher Nutzungsintensität mit dominanter Weinbaufläche
- Ild Leicht gewelltes Flachland mittlerer und hoher Nutzungsintensität mit abwechslungsreicher Flächendeckung
- IIa Hügelkette und Gebirgsausläufer mit mäßiger Nutzungsintensität und heterogener Flächendeckung
- IIb Hügelkette und Gebirgsausläufer mit mäßiger bis intensiver Nutzungsintensität und hauptsächlich Weinbaufläche
- IIc Mittelgebirge und ihre Ausläufer mit geringer Nutzungsintensität und geschlossener Waldbedeckung
- IIId Gebirgsausläufer und Becken mit historischen Zentren und stadtnahen Gebieten
- IIle Gebirgsausläufer und Becken mit niedriger oder mäßig intensiver Landnutzung, mit Acker- und Grünlandmosaik

KONKOLY-GYURÓ ET AL 2010.

**A 65 tájmozaik típus összevonásával
13 tájkarakter típust határoztunk meg.**

- Ia Tómedence, alacsony használat intenzitással, nádas és gyepek dominanciával
- Ib Tómedence, változatos használat intenzitással, vízfelszín dominanciával
- Ic Szatellit tómedence, alacsony használat intenzitással és mozaikos, domináns gyepek borítással
- Id Lápvidék vizes maradványterületei, alacsony tájhasználat intenzitással, erdő-gyepek borítással
- Ila Leccsapolt lápvidék és tómedence alacsony és közepes tájhasználat intenzitással, domináns szántó és gyepek borítással
- Ilb Síkvidék, közepes és magas használat intenzitással, domináns szántó borítással
- Ilc Enyhén hullámos felszínű síkság közepes és magas használat intenzitással, domináns szőlő felszínborítással
- Ild Enyhén hullámos felszínű síkság, közepes és magas használat intenzitással és heterogén felszínborítással
- IIa Dombosor és hegyláb felszín, közepes használat intenzitással és heterogén felszínborítással
- IIb Dombosor és hegyláb felszín, közepes és magas használat intenzitással és domináns szőlőborítással
- IIc Középhegységek és hegyláb felszín alacsony használat intenzitással és domináns erdőborítással
- IIId Hegyláb felszín és medencék történelmi városokkal és városperemi területekkel
- IIle Hegyláb felszín és medencék közepes használat intenzitással, döntően szántó és gyepek borítással

Tómedence, alacsony használat intenzitással, nád és gyepfelszín dominanciával

Tómedence, változatos használat intenzitással, nyílt vízfelzínnel

Alacsony terasz síkság, közepes és magas használat intenzitással és domináns szántó felszínborítással

Dombsor és heglábfelszín,
közepes használat intenzitással és
heterogén felszínborítással

Dombsor és heglábfelszín,
közepes és magas használat
intenzitással és domináns
szőlőborítással

Középhegységek alacsony
használat intenzitással és domináns
zárt erdőborítással

Köszönöm a
figyelmet!

